

Vanuit de ontcijfering van het kapitalisme naar een nieuwe Verlichting?

Verlichting betekent vooruitgang. De huidige realiteit is rommelig, er heerst overal chaos en de levende bronnen van mens en natuur zijn bedreigd. Het "geordend brondenken" brengt, op basis van de duurzame aanwending en/of herdenking van denkkaders van het kapitalisme die momenteel de wereld beheersen, vooreerst duurzame orde in de chaos van de realiteit en greep op deze realiteit, en verder kunnen hiermee de bronnen van mens en natuur duurzaam beschermd worden. Het aannemen van dit nieuwe en praktische denkkader met als vlaggenschip het zogenaamd dubbel kijken naar de realiteit zou een belangrijke vooruitgang voor de mensheid kunnen zijn.

De mens heeft door de eeuwen heen steeds greep proberen krijgen op de realiteit door het ontwerpen van denkbeelden of denkkaders. Het kapitalisme kon door de eeuwen heen greep krijgen op de economische realiteit door de aanwending van drie grote denkkaders: vennootschap, dubbel boekhouden en recht. Deze denkkaders zijn heel sterk: zij lieten het kapitalisme niet alleen toe greep te krijgen op de hele economische realiteit, hierna lieten zij ook toe greep te krijgen op de hele realiteit. Deze denkkaders of "Heilige Gralen" van het kapitaal beheersen momenteel de wereld maar zijn weinig gekend en niet duurzaam. Hierna wordt uitgelegd dat hun denkkraft zo groot is dat zij kunnen aangewend of "ontcijferd" worden om zo tot een duurzame greep op de hele realiteit te komen. Er wordt gekomen tot een onuitgegeven denkkader gekomen waarmee vorm gegeven wordt aan duurzame, sluimerende maatschappelijke evoluties.

Het eerste denkbeeld of denkkader is vennootschap. Dit is, ruw geformuleerd, een creatie van de menselijke geest waarmee een juridische vorm wordt gegeven aan het al of niet geldelijk vermogen dat meerdere mensen samenbrengen met als doel hiermee dan financiële winst te maken. Dit vermogen wordt vennootschap genoemd en de mensen krijgen hierin dan een aandeel. Oorspronkelijk was vennootschap een sociaal gebeuren dat etymologisch teruggaat tot het Latijnse woord "companio", iemand met wie je brood eet (com-panio). Momenteel wordt deze rechtsfiguur echter gebruikt voor heel andere, toxische doeleinden: om zich achter te verbergen en om geld te versluizen van het ene land naar het andere en om te speculeren en belastingen te ontduiken en voor witwasdoeleinden. Maar deze rechtsfiguur zou ook op een andere duurzame manier kunnen aangewend worden. Waarom niet de aarde en alles wat zich op en rond de aarde bevindt denkbeeldig onderbrengen in een duurzame sociale en coöperatieve vennootschap, en aan al wie deelneemt aan deze grote vennootschap naast zijn stem een duurzaam sociaal en coöperatief en multi-functioneel aandeel in deze denkbeeldige vennootschap geven? Voormelde toxische vennootschappen zouden geen dergelijk aandeel krijgen, terwijl er nog vele andere niet toegelichte mogelijke toepassingen zijn. Vennootschap op die wijze kunnen uitgroeien tot een nieuw sociaal contract want vennootschap is een contract.

Hoe zouden we de voormelde vennootschap dan verder kunnen ordenen? Hiervoor zou het tweede denkbeeld, het dubbel boekhouden, heel nuttig kunnen zijn. Het is volgens Goethe één van de meest geniale uitvindingen van de mens ooit, terwijl aan de wieg van de opschriftstelling ervan een franciscaan stond (Pacioli) de leermeester wiskunde en vriend van Leonardo Da Vinci, de laatste uomo universale.

Momenteel biedt dit enkel de mogelijkheid om cijfers te verwerken en zo de financiële winst van een bedrijf te bepalen. Maar uit onderzoek blijkt thans dat deze dubbele manier van kijken, denken en ordenen kan toegepast worden op elk menselijk handelen (Jane Gleeson-White, 2016, "Double-entry. How the merchants of Venice shaped modern Finance").

Bij nader inzien blijkt het inderdaad nog veel onontgonnen 'geniaal' terrein te bezitten. Het kan vooreerst aangewend worden om prangende maatschappelijke problemen te benaderen en op te lossen, maar daarnaast is er haar universele ordenende kracht. Vanuit de huidige ordening door het dubbel boekhouden kan er heel wat op maatschappelijk vlak geordend worden en hierdoor greep op de maatschappelijke inrichting gekregen worden. Deze ordening is trouwens reeds aan de gang want er sippelen namelijk grote

maatschappelijke beginselen in de maatschappelijke ordening in: deze zijn transparantie, duurzaamheid, true and fair view en voorzichtigheid. Allen kunnen zij gelinkt worden aan grote boekhoudkundige beginselen.

Maar deze ordenende kracht wordt nog groter door de bestaande manier van kijken denken en ordenen van het dubbel boekhouden duurzaam aan te vullen. Op basis van een volledige logische redenering kan er gekomen worden tot de volgende "dubbele" benadering van de realiteit: aan de ene kant de bronnen van de realiteit (mens natuur en kapitaal) en aan de andere kant de wijze waarop deze bronnen zich manifesteren of tonen aan de buitenwereld. Dit kan worden voorgesteld in onderstaand totaal nieuw denkschema en denkkader waarbij voormelde zijden van dezelfde realiteit naast elkaar worden vermeld om zo te komen tot een ruimer beeld van de realiteit.

Multi-bronnen-benadering van de realiteit (tevens denkkader)	
(actief)	(passief)
<p><u>Verschijningsvormen van de bronnen en creaties door deze bronnen)</u></p> <p>Rijkdom Recht Biodiversiteit Sociaal kapitaal (enz...)</p>	<p><u>Bronnen van de realiteit</u></p> <p>Mens natuur en kapitaal</p> <p>(overheid: zorgt voor evenwicht tussen de bronnen)</p>

Deze dubbele manier van kijken denken en ordenen leidt tot een brede duurzame greep op de realiteit en nieuwe inzichten die zich hierbij opdringen. Zo kan de rol van de overheid worden gedefinieerd, terwijl men verder o.a. een veel breder beeld krijgt van de realiteit: zo blijkt de daling van de biodiversiteit duidelijk uit dit breed beeld van de realiteit, de "scheiding der bronnen" als beginsel kan vooruit geschoven worden, kapitaal en democratie kunnen worden ingekapseld in een ruimer geheel,...

Het derde denkbeeld is het recht. Dit regelt de onderlinge verhoudingen tussen de burgers en de verhoudingen tussen burgers en de overheid. Daarnaast zijn er ook meerdere instellingen voor de handhaving van dit recht. Uit onderzoek blijkt dat door de eeuwen heen het kapitalisme zich van het recht heeft meester gemaakt, tot eigen nut, met grote ongelijkheid tot gevolg (Code of Capital, K. Pistor, 2016). Het recht zou als volgt duurzaam kunnen aangewend worden. Elke vennootschap heeft een doel. Welnu in het doel van de voormelde duurzame vennootschap van de maatschappij zouden de voormelde twee denkbeelden kunnen ingeschreven kunnen worden; dit doel zou dan komen boven de huidige heersende denkbeelden van het kapitalisme. Ook de voormelde algemene beginselen zouden juridisch kunnen vastgelegd worden samen met ervaring en redelijkheid, twee belangrijke uitingen van de bron van de mens.

Het voorgestelde "multi-bronnen" denkbeeld kan op meerdere wijze wetenschappelijk onderbouwd worden: (1°) Met het denkbeeld wordt vooreerst een concrete en werkbare vorm gegeven aan gunstige sluimerende evoluties in de maatschappij; (2°) De denkbeelden van grote maatschappelijke denkers kunnen verder vanuit het multi-bronnen-denkbeeld verder uitgediept en verfijnd worden; (3°) Vele voorstellen inzake transitie die momenteel worden geformuleerd kunnen onderbouwd worden en met elkaar verbonden worden; (4°) Er zijn tenslotte heel veel mogelijke toepassingen vanuit het nieuwe denkkader: er kunnen antwoorden gegeven worden op vragen waarop nu totaal géén antwoord is. Er is een ruimere toelichtende tekst beschikbaar alsmede een LOGO waarin alles *logisch* wordt gevisualiseerd of: eeuwenoude bronnen die duurzaam kunnen stromen.

Hans Vanhaesebroeck (02.08.1964) Lic. Rechten (Universiteit Gent) (1982) Speciaal Licentiaat Boekhouden en Fiscaliteit (Vlerick) (1991) en als fiscaal ambtenaar met meer dan 20 jaar ervaring inzake bestrijding van fraude en fiscale spitstechnologie (BBi Gent). Hij schreef de 1ste Krijtlijn van de Verklaring van 30 november 2019, een initiatief van Hans Claus. Deze krijtlijn luidt: "De economie wordt terug ten dienste gesteld van mens en natuur met een boekhouding waarin deze bescherming verankerd is". Het voorstel van "multi-bronnen-boekhouding" werd ook opgenomen en toegelicht in een recente nota van juni 2023 van de Commons Cluster van de VN, die zal worden overlegd aan meerdere regeringsleiders. Over de "multi-bronnen"-benadering werden meerdere artikels op het internet gepubliceerd.